

Народна творчість. Українські побутові казки. Випуск 2

Три бажання

Українська народна казка Полтавщини

Були собі дід та баба, та такі бідні, що й ой. Ні з'їсти, ні пити — завжди голодні й холодні, працювати вже не могли, бо старі дуже були. Сиділи та сумували, та у віконце позирали, що їм людська ласка принесе. Бо люди на селі були різні: добрі й не дуже, а то й зовсім злі, бо у всіх доля була своя. Хто в ярмі, той плакав, а хто пан, то радів.

Та ось одного разу напросилася якась подорожня жінка до них ночувати. Вони її впустили, чим змогли, нагодували, добрим словом привітали, спати поклали. А вранці вона їм подякувала за хліб-сіль, а тоді й каже, що вона виконає три їх бажання.

Сіли старі за столом та й думають, що б їм таке загадати, щоб їхнє життя кращим стало. І поки баба думала-гадала, дід, дуже голодний був, сказав:

— Перш за все хочу печеної ковбаси

величезний шматок!

Дивляться аж ось із-за комина величеньке кільце ковбаси спускається, та таке рум'яне, запашне. Баба глянула і позеленіла від злості на таке мізерне дідове бажання. У неї вже на язиці вертілося інше: щоб молодість повернулася, щоб багатими стати, а тут... Не могла бабина душа таке стерпіти.

— А бодай же тобі, йолопе, тая ковбаса та й до носа приросла! — залементувала баба, запалившись праведним гнівом на дідову необачність.

І ковбаса враз приросла до дідового носа, ніби там і була. Обоє, це побачивши, заніміли. Сидять та й плачуть, не знають, що ж робити.

— Ще тільки одне бажання маємо, — каже дід крізь сльози, — будемо вже разом загадувати.

— Ну так хай же та ковбаса та від носа відпаде! — сказали, але продовжити не встигли, бо ковбасу як язиком злизало, пропала. А вони, хоч ніколи до цього не сварилися, почали лаятись та докоряти одне одному.

А люди з того часу, чуючи вічну сварку з їхньої хати, обходять її десятою дорогою, бо кому ж охота зі сваркою жити.

Як баба чорта дурила

Українська народна казка Поділля

В одному невеличкому селі жила собі баба. І була вона дуже хитрою. Одного разу вклала вона з чортом угоду, в якій ішлося про те, що вони будуть разом хазяйнувати, а те що виростять — ділитимуть порівну.

Вирішили вони посіяти моркву. Доглядали за нею, сапали, поливали. І морква виросла нівроку.

— Ну що ж, пора ділитися, — сказав чорт.

— Пора, — відповіла баба.

— А як же ми поділимо те що виростили? — запитав чорт.

— Ну, давай мені буде те, що в землі, а тобі те, що зверху.

— Згода, — відповів чорт.

Зібрали вони урожай і розійшлись зимувати. На другий рік знову зібралися сіяти. Але чорт сказав:

— На цей рік мені уже буде те, що в землі, а тобі те, що зверху.

— Добре, — відповіла баба.

І вирішили посіяти пшеницю, а коли вона виросла, то знову почали ділитися. Ділилися, як і домовилися: бабі те, що зверху, а чортові те, що в

землі. Баба забрала пшеницю, а чорт корінці.

На наступний рік баба питає у чорта:

— Що будемо сіяти?

А чорт каже:

— Е ні, бабусю, буду я краще сам сіяти, більш з тобою справ я не хочу мати.

І на тому розійшлись.

Джерело: Українські народні казки у 40 книгах.

Записав, упорядкував і літературно опрацював Микола Зінчук.

Текст наданий Миколою Зінчуком та опублікований з його дозволу.

Як Іван чортів обдурив

Українська народна казка Гуцульщини

Жив бідний Іван. Він мав жінку й шестеро дітей. Убого жив Іван. Іде він одного разу до роботи і бере з собою в платинці кусок сиру. Іде лісом, дивиться, горить вогник. Приходить він до того вогника, а там сидять довкола чорти, кидають на ватру хмиз і гріються. І кажуть до него:

— Куди ти йдеш, чоловіче?

— Йду роботи шукати.

— А що ти там маєш?

— Маю, — каже, — кусок каменяки.

— А нащо тобі тої каменяки?

— Мусю мати при собі щось.

— Та й що будеш з каменем робити?

— Коли схочу молока, потисну, і з него потече молоко.

— Ну то потисни.

Цей як потиснув — дійсно чурить молоко.

— Ну а з тим каменем, який лишився, що робиш?

— Та, — каже, — їм.

— Та як ти це їш?

— Та будете видіти, як.

Він сів коло них і з'їв той сир.

— То ти з'їв камінь?

— Видите, що з'їв. Кажуть чорти один до одного:

— Нам би такий Іван здався. Приставай, Іване, до нас до спілки. Будеш мати грошей багато.

Іде він з ними, куди вони йдуть. Приходять вони до якогось чоловіка, а той чоловік з жінкою сваряться. А жінка клене чоловіка:

— Щоб тебе, — каже, — сто чортів забрало, як ти мені надоїв! А ті кажуть:

— Мой, вони рахують, що нас є сто, а нас усього дванадцять. В цього чоловіка ми будемо ночувати.

А Іван заходить до того чоловіка та й каже:

— Ти не попадайся в цю ватагу, що я. Доста що я попав у таку компанію.

— А що це за компанія? — питає чоловік.

— Твоя жінка посилала тебе до сто чортів, а тут нас, — каже, — є дванадцять. Я дивлюся, як мені вирватися від них. А як їх буде сто, то ми не вирвемося ніколи. Ти не приставай, щоби ми тут ночували, бо нещаслива твоя хата буде, як ми всі тут заквартируєм.

— А що мені робити?

— Ти, — каже, — прийми їх ночувати в стайню, а над стайнею підпиляй сволоки, що стеля на них тримається.

— Пішов газда й підпиляв два сволоки, а цей сказав жінці газди, аби дала кавалок сиру й кавалок заліза. Та й пішли вони спати на поду.

А Іван почав перечитися ¹ з чортами. Та й каже до них:

— Ви мені дайте мішок золота, бо в мене діти хочуть їсти. А чорти кажуть:

— Ти ще не заробив.

А цей як притис сир до заліза. А звідти чурить молоко. Та й каже їм:

— Ви мене маєте слухати, бо як я дам кулаком

---

¹ Перечитися — сперечатись.

найголовнішому, то з него молоко потече. А як тупну ногою, то ви всі в присподню проломитеся разом з цією стайнею.

Та як тупне ногою, а сволок і вломився, а всі чорти полетіли на купу вниз. Встали чорти та й кажуть:

— Іване, ми тобі даємо мішок золота, та йди собі, куди хочеш, бо ти нам не добро робиш, а збитки.

А Іван каже:

— Це добре, що ви мені даєте мішок золота, але цей кривий най занесе мені це золото до хати.

Та й несе йому кривий чорт золото. Треба було їм переходити кладку. Іван іде попереду, а чорт за ним. Як видихне чорт з себе дух, то Іван біжить вперед, а як затягує дух в себе, Іван тягнеться назад до чорта. А чорт питає:

— Іванку, що ти бігаєш то взад, то вперед?

— Знаєш, як я нагадаю за свою хату та й за діти, та й біжу наперед. А як подумаю за золото, вертаюся до тебе.

Та й коло кладки каже Іван до чорта:

— Ти почекай тут, а я йду наперед до хати та поприсилю дітей, бо мої діти такі, що тебе можуть роз'їсти.

Зайшов Іван у хату та й дітям наказав: «Як чорт з мішком покажеться в дверях, то би ви казали, що ви вже з кожного їли м'ясо, лиш не їли з чорта».

І попросилював їх мотузками до печі.

Чорт із золотом у двері, а діти зачали кричати:

— Йой, тату, ми вже зі всіх їли м'ясо, лиш з цього чорта не їли! А той напудився, кинув почерез поріг золото та як пустився тікати! Та приходить до своїх і каже:

— Я ледве втік. Іван як Іван, але його діти ще гірші за него. Були б мене роз'їли. Нам, — каже, — з Іваном нема чого шукати.